

GÖMÖRI GYÖRGY

Szilasi László: Luther kutyái

Magvető Kiadó
Budapest, 2018
284 oldal, 3499 Ft

”

Ezt a könyvet kétféleképpen olvasom: személyesen és kritikusszemmel. Nem csak azért, mert jól ismerem a szegedi egyetem magyar irodalmi tanszékeit, ahol a szerző drámája elkezdődik, és felismerni vélem a monogramokkal jelzett szereplők többségét, hanem azért is, mert bár Szilasi Lászlóval csak egyszer találkoztam, eddig minden könyvét olvastam, egyikről (*A harmadik híd-ről*) elismerő kritikát is írtam a *World Literature Today* c. amerikai világirodalmi folyóiratba. Így aztán előlegezett érdeklődéssel vettem kézbe Szilasinak az ugyancsak szegedi Darvasi László által melegen ajánlott új regényét.

Ami viszont a kritikus hozzáállását illeti, minthogy a *Luther kutyái*-ban Szilasi László saját agytumorjának, operációjának és gyógyulásának történetét írja le, magyar olvasónak azonnal és óhatatlanul beugrik Karinthy Frigyes 1937-es műve, az *Utazás a koponyám körül*. Nemzedékemből, ezt biztosan állíthatom, nincs olyan érettségizett ember, aki ezt a rendkívüli művet legalább hallomásból ne ismerné. (Teljes véletlen, hogy Karinthy könyvének van egy kitűnő, 1939-es angol fordítása, ami tizenegynehány éve amerikai paperbackben is újra megjelent, méghozzá a neves neurológus Oliver Sachs méltatásával.) Magát Szilasit is érdekli ez a különleges betegségtörténet, amiben Karinthy altatás nélkül éli át saját koponyaműtétjét, de csak az ő operációja után fog hozzá olvasásához, és hamarosan megállapítja: „más ügy volt az egész”.

Igaz, más ügy, a tumorok – úgy tetszik – annyira különböznek egymástól, mint az egzotikus gyümölcsök vagy virágok. Amit Szilasi nem mond, de lényeges: Karinthy önéleteszelete összefüggő mese, szürrealista betétjei ellenére is egyenemű írás. Szilasi László viszont a többszólamúság és a mozaikos szerkesztés híve, meg is indokolja az elején: „Naplót akartam írni... (de) nem jöhetett létre napló... csak emlékekre hagyatkozhatom”. A saját, az egyetemi kollegák, barátok és barátnők emlékeire, ám Szilasi nem csak a közelmúlt emlékeit mondja el betegségével és lábadozásával kapcsolatban, hanem hirtelen fordulattal családjának emlékeihez nyúl, és a

„Kassa, távoli svéd kisváros” c. fejezetében saját gyerekkori emlékeit is felidézi. Ezek között olvasmányélmények is szerepelnek, meg utazás-élmények, képbe jön egy reszlovakizált, de frusztrált délmagyar rokon, aki Kassán sírva vigad régi magyar slágerekre. Még korábban Szilasi nagyszüleiről is belevág regényébe egy emlékezésfélét: ezek olyan parasztemberek, akik nem panaszkodnak sorsukra, de „hallgatásukkal beszélnek”.

A szerkesztést az irodalmi vendégszövegek is mozaikszerűvé teszik. Hol Kertész Imrét, hol Ottlikot halljuk, egyszer még egy önmagát sirató Márai Sándor is megjelenik az 1972-es Torontóból. Sőt, Szilasi egyfajta vendégszövegként idézi saját, 2015-ben elhangzott könyvheti megnyitóját. Példamutatóan fogalmaz, egy szarajevói könyvtárosnőt dicsér benne, aki könyveket mentett a golyózáporban. Örömet okoz az is, hogy Szilasi John Lucast olvas. Viszont a könyvek dicséretét helyenként elnyomják olyan hosszú, naturalista leírások, mint egy iszonyú székrekedés története. Emiatt és más hasonlóan hátborzongató részletek miatt a *Luther kutyái* lebeg a szenttelen klinikai leírások és a nagyon személyes, kínos élmények, egy végletes objektivitás és egy kiélezett, kegyetlen szubjektivitás között.

Végül valamit a címről. Felhívtam egy régi jó ismerősömet, aki történetesen evangélikus püspök. Megjelent ez a regény, mondom, érdemes lenne elolvasnod. Mire a püspök: „Hogyan ír Lutherről? Mellette vagy ellene?” Akkor még nem olvastam végig a könyvet, de ismervén szerzőjét, így feleltem. „Egyik sem. Alighanem a hitről van szó és az ezzel kapcsolatos feltétlen kutyahűségről.” Majdnem eltaláltam.

Aki ezt a könyvet elolvassa, sokáig nem fogja elfelejteni. Azt hiszem, végső soron ez a jó író ismérve.